

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО
Гуманітарно-педагогічний факультет
“19” червня 2025 р

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПЕДАГОГІКА (ФКС)

Галузь знань : 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 017 «Фізична культура і спорт»

Освітня програма: «Фізична культура і спорт»

Факультет: гуманітарно – педагогічний

Розробник: доцент кафедри педагогіки, к. пед. наук, доцент Карина Саф'ян

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Педагогіка»

Під час вивчення дисципліни «Педагогіка» відбувається ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами педагогічної науки, принципами, методами, формами організації навчання і виховання, світоглядно-методологічними засадами освіти, концептуальними основами реформування вищої освіти в Україні в процесі входження до освітнього європейського простору; набуття студентами відповідних педагогічних знань, умінь і навичок, застосування яких сприятиме ефективній професійній діяльності. Дисципліна є обов'язковою.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітнійступінь		
Освітній ступінь	«Бакалавр»	
Спеціальність	017 «Фізична культура і спорт»	
Освітньо-професійна програма	«Фізична культура і спорт»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Залік , Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуттявищоїосвіти	Заочна форма здобуттявищоїосвіти
Курс (рік підготовки)	2	
Семестр	3,4	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	60 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка» є підготовка сучасного кваліфікованого фахівця, здатного здійснювати педагогічну діяльність з високим ступенем соціального змісту виховного процесу; зі знанням оптимальних форм організації педагогічної взаємодії за принципами гуманізації і демократизації; з високим рівнем теоретичного і методичного осмислення суті педагогічної взаємодії, використання продуктивних оптимальних технологій, моделювання різних форм її організації.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4 Здатність працювати в команді.

ЗК5 Здатність планувати та управляти часом.

ЗК10 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК10 Здатність здійснювати навчання, виховання та соціалізацію людини у сфері фізичної культури і спорту, застосовуючи різні педагогічні методи та прийоми.

СК 11. Здатність аналізувати прояви психіки людини під час занять фізичною культурою і спортом.

СК 14. Здатність до безперервного професійного розвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4 Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.

ПРН 5 Засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

ПРН 17 Знати та розуміти сутність, принципи, методи, форми та організацію процесу навчання і виховання людини.

ПРН 18 Аналізувати психічні процеси, стани та властивості людини під час занять фізичною культурою і спортом.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

Назви Змістовних модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	тижні	усього	у тому числі		
			лекції	практич есі	СРС
Модуль 1. Загальні основи педагогіки і теорія навчання					

Тема 1. Педагогіка як наука і навчальний предмет, її зв'язок з іншими науками.	1,2	8	2	2	4
Тема 2. Педагогічний процес. Інновації в педагогіці.	3,4	8	2	2	4
Тема 3. Дидактика як теорія освіти і навчання	5,6	8	2	2	4
Тема 4. Процес навчання як цілісна система	7,8	8	2	2	4
Тема 5. Принципи навчання.	9,10	8	2	2	4
Тема 6. Загальні методи навчання.	11,12	8	2	2	4
Тема 7. Засоби навчання на уроках фізичної культури.	13,14	8	2	2	4
Тема 8. Форми організації навчального процесу в закладах освіти.	15,16	8	2	2	4
Разом за змістовним модулем 1		64	16	16	32
Модуль 2. Теорія виховання					
Тема 9. Сутність процесу виховання, його специфіка, компоненти, рушійні сили.	1,2	8	2	2	4
Тема 10. Загальні закономірності і принципи виховного процесу.	3,4	8	2	2	4
Тема 11. Основні напрями виховання (Розумове вих-ня, моральне вих-ня, виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку і відповідальності)	5,6	8	2	2	4
Тема 12. Форми організації виховного процесу.	7,8	8	2	2	4
Тема 13. Роль і місце колективу у вихованні особистості.	9,10	8	2	2	4
Тема 14. Основи сімейного виховання.	11,12	8	2	2	4
Тема 15. Основи національного виховання.	13,14	8	2	2	4
Разом за змістовним модулем 2		56	14	14	28
Усього годин		120	30	30	60

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогіка як наука і навчальний предмет, її зв'язок з іншими науками.	2
2	Педагогічний процес. Інновації в педагогіці.	2
3	Дидактика як теорія освіти і навчання	2
4	Процес навчання як цілісна система	2
5	Принципи навчання.	2
6	Загальні методи навчання.	2
7	Засоби навчання на уроках фізичної культури.	2
8	Форми організації навчального процесу в закладах освіти.	2
9	Сутність процесу виховання, його специфіка, компоненти, рушійні сили.	2
10	Загальні закономірності і принципи виховного процесу.	2
11	Основні напрями виховання (Розумове вих-ня, моральне вих-ня, виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку і відповідальності)	2
12	Форми організації виховного процесу.	2
13	Роль і місце колективу у вихованні особистості.	2
14	Основи сімейного виховання.	2

15	Основи національно-патріотичного виховання.	2
----	---	---

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Педагогіка як наука	2
2.	Педагогічний процес як система.	2
3.	Інновації та нововведення в педагогіці.	2
4.	Основні дидактичні концепції.	2
5.	Процес навчання.	2
6.	Принципи навчання.	2
7.	Методи і форми навчання на уроках фізичної культури	2
8.	Засоби навчання.	2
9.	Форми організації навчального процесу. Урок фізичної культури	2
10.	Закономірності та принципи виховання.	2
11.	Методи та засоби виховання.	2
12.	Організація виховного процесу.	2
13.	Особистість і колектив. Дитячий колектив.	2
14.	Сімейне виховання.	2
15.	Національне виховання.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг годин
1.	Предмет і завдання педагогіки. Методи науково-педагогічних досліджень.	3
2.	Система освіти і виховання в Україні.	4
3.	Роль діяльності і спілкування у розвитку особистості.	3
4.	Мета виховання. Сутність процесу виховання	4
5.	Методи виховання. Розумове виховання та формування основ наукового світогляду.	3
6.	Моральне виховання учнів. Естетичне виховання	4
7.	Фізичне виховання. Трудове виховання.	4
8.	Особистість і колектив. Сім'я і сімейне виховання в сучасному суспільстві.	3
9.	Формування наукового світогляду учнів	4
10.	Превентивна діяльність педагога в попередженні асоціальної поведінки учнів	3
11.	Зміст і форми позакласної роботи школи, сім'ї та громадянськості у вихованні учнівської молоді	4
12.	Навчальний процес як складова цілісного педагогічного процесу	4
13.	Види і сучасні концепції навчання, їх характеристика	3
14.	Закономірність, принципи і правила навчання	3
15.	Діагностика навчальних досягнень учнів	4
16.	Булінг у сучасній школі. Як його подолати.	4
17.	Превентивна діяльність педагогічного колективу з попередження шкільного булінгу.	3

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- захист рефератів;
- модульні тести
- екзамен

7. Методи навчання:

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- кейс-метод;
- проєктне навчання;
- перевернутий клас;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота;
- гейміфікація.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальні основи педагогіки і теорія навчання PH 4, PH 5, PH 17, PH 18		
Практична робота 1. Педагогіка як наука	Студенти мають знати Що таке педагогіка як наука і як навчальний предмет. Яке співвідношення між педагогікою як наукою і як мистецтвом Охарактеризувати найважливіші джерела педагогіки. Дати характеристику об'єкта і предмета педагогіки. Проаналізувати її функції і найважливіші завдання. Охарактеризувати основні категорії педагогіки.	10
Самостійна робота 1. Предмет і завдання педагогіки. Методи науково-педагогічних досліджень.		2
Практична робота 2. Педагогічний процес як система	Студенти мають знати що таке педагогічний процес. Охарактеризувати його компоненти. Називати і характеризувати найважливіші функції педагогічного процесу. Система освіти і виховання в Україні.	10
Самостійна робота 2. Система освіти і виховання в Україні.		2
Практична робота 3. Дидактика як теорія освіти і навчання	Визначити поняття дидактики. Коли й де воно вперше з'явилося. Що вкладав у поняття дидактика Я.А.Коменський, Й.Ф.Герbart, Охарактеризувати предмет і завдання дидактики як науки. Дати означення найважливішим категоріям	10
Самостійна робота 3. Види і сучасні концепції навчання, їх характеристика		3

	дидактики. В чому сутність сучасних дидактичних систем.	
Практична робота 4. Процес навчання як цілісна система	В чому полягає єдність і специфіка процесу пізнання і навчання. Як розуміти двобічний характер процесу навчання. Давати характеристику освітньої, виховної, розвиваючої функцій навчання. Давати характеристику найважливіших компонентів процесу навчання. .	10
Самостійна робота 4. Формування наукового світогляду учнів		2
Практична робота 5. Принципи навчання.	Вміти розкрити поняття закону, закономірності в дидактиці. Охарактеризувати найважливіші закони і закономірності навчання. Знати Що таке принципи навчання. У чому виявляється їхній зв'язок із закономірностями навчання. Розбиратися В чому сутність принципів систематичності і послідовності, свідомості, активності і самостійності, наочності, доступності, зв'язку навчання з життям, ґрунтовності навчання.	10
Самостійна робота 5. Булінг у сучасній школі. Як його подолати.		3
Практична робота 6. Методи і форми навчання на уроках фізичної культури	Розрізняти Що таке метод і прийом навчання. Як вони взаємопов'язані між собою. Розкривати основи класифікації методів навчання. На матеріалі конкретного уроку показувати шляхи активізації учнів у процесі використання різноманітних словесних методів навчання. Обґрунтувати дидактичну цінність індуктивних і дедуктивних методів.	10
Самостійна робота 6. Навчальний процес як складова цілісного педагогічного процесу		3
Практична робота 7. Засоби навчання на уроках фізичної культури.	Знати Що таке засоби навчання. При якій умові предмет виконує функцію засобу навчання. За якими ознаками класифікують засоби навчання. Охарактеризувати: а) засоби викладання; б) засоби навчання (учіння); в) дидактичні вимоги до шкільного обладнання. Охарактеризувати засоби розумової діяльності з фізичної культури.	10
Самостійна робота 7. Превентивна діяльність педагога в попередженні асоціальної поведінки учнів		2
Практична робота 8. Форми організації навчального процесу. Урок фізичної культури	Визначати основні ознаки, що характеризують форму організації навчання. Давати означення поняття «форма організації навчання». Проаналізувати фактори, що впливають на вибір організаційних форм навчання. Охарактеризувати особливості класно-урочної системи навчання, її переваги і недоліки. Якими умовами і факторами визначається вибір мети уроку фізичної культури. Сформулювати основні вимоги	10
Самостійна робота 8. Превентивна діяльність педагогічного колективу з попередження шкільного булінгу.		3

	до уроку фізичної культури.	
Модульна контрольна робота 1	РН 4, РН 5, РН 17, РН 18	30
Залік		30
Всього		100
Модуль 2. Теорія виховання РН 4, РН 5, РН 17, РН 18		
Практична робота 9. Сутність процесу виховання, його специфіка, компоненти, рушійні сили.	Знати визначення процесу виховання. Мета виховання. Сутність процесу виховання. Структурні елементи процесу виховання. Мету виховання. Що є специфічним для процесу виховання. Рушійною силою процесу виховання є результат протиріч між потребами і наявним рівнем вихованості особистості. Компонентами процесу виховання є: свідомість особистості, її емоційно-почуттєва сфера, навички і звички поведінки.	10
Самостійна робота 9. Мета виховання. Сутність процесу виховання		3
Практична робота 10. Закономірності і принципи виховного процесу.	Перелічити і проаналізувати найважливіші принципи педагогічного процесу виховання. В чому полягає сутність принципу суспільної спрямованості виховання. Дати характеристику принципу зв'язку виховання з життям, практикою опори на позитивне. Розкрити сутність принципів гуманізму, демократизації, природовідповідності, індивідуалізації виховання.	10
Самостійна робота 10. Зміст і форми позакласної роботи школи, сім'ї та громадянськості у вихованні учнівської молоді		4
Практична робота 11. Розумове виховання, моральне виховання, виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку і відповідальності.	У процесі розумового виховання школяр мусить навчитися мислити. Особлива роль у розумовому вихованні належить формуванню інтелектуальних умінь. Результати морального виховання характеризуються поняттями "мораль", "моральність", "моральна свідомість", "моральні почуття", "моральні переконання", "моральна спрямованість" та ін. Моральна свідомість	10
Самостійна робота 12. Методи виховання. Розумове виховання та формування основ наукового світогляду		3
Практична робота 12. Організація виховного процесу.	Знати Що таке форма організації виховної діяльності. В чому полягає єдність загального, особливого і спеціального в формах виховання. Перелічіть і проаналізуйте фактори, що впливають на вибір форм виховання. Дати обґрунтування алгоритму типової структури організації виховного заходу. З якою виховною метою використовується в класі дискусія. Охарактеризувати основні дії педагога при підготовці і проведенні диспуту.	10
Самостійна робота 12. Булінг у сучасній школі. Як його подолати (розробити позакласний захід).		3
Практична робота 13. Особистість і	Дати означення дитячого виховного	10

колектив. Дитячий колектив	колективу і обґрунтувати його виховне значення. Чим обумовлена необхідність виховання особистості в колективі і через колектив. Розкрити основні функції і шляхи становлення, розвитку дитячого виховного колективу. Охарактеризувати структуру виховного колективу в школі. Розкрити сутність дитячих і молодіжних самодіяльних самоврядувальних груп і об'єднань та можливості їх взаємодії з організованим педагогічним процесом.	
Самостійна робота 13. Особистість і колектив. Сім'я і сімейне виховання в сучасному суспільстві.		3
Практична робота 14. Основи сімейного виховання.	Знати Що таке сім'я, які її ознаки і функції. Які типи і види сім'ї Ви знаєте. Якими історичними відомостями про сім'ю в Україні Ви володієте Згадайте приклади з художньої літератури. У чому полягає мета і які завдання сімейного виховання. Які психологічні основи сімейного виховання. Ваші уявлення про психологічний клімат у сім'ї. Моральне виховання учнів. Естетичне виховання	10
Самостійна робота 14. Моральне виховання учнів. Естетичне виховання		3
Практична робота 15. Основи національно-патріотичного виховання.	Вміти Обґрунтувати актуальність національно-патріотичного виховання на сучасному етапі розвитку українського суспільства. В чому полягає сутність і які особливості національного виховання. Охарактеризувати найважливіші принципи національно-патріотичного виховання. Проаналізувати основні напрями реалізації національного виховання. Проаналізувати основні шляхи реалізації національного виховання в Україні на сучасному етапі і в перспективі.	10
Самостійна робота 15. Фізичне виховання. Трудове виховання.		3
Модульна контрольна робота	РН 4, РН 5, РН 17, РН 18	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=1887> ;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації:

Базові

1. . Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник / Н. П. Волкова. – К.: Академвидав, 2017. – 616 с. <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/volkova.pdf>
2. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб./О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 211 с.
3. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний порадиш науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засєкіної : Ін-т педагогіки НАПН України. — [Електронне видання]— Київ : Педагогічна думка, 2023. — 192 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
5. Закон України «Про освіту» (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Козловський Ю.М. Педагогіка : підручник. Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 371 с. <https://librarygo.lpnu.ua/?elbook=pedagogika>
7. Марушкевич А. А., Спіцин Є С. Педагогіка. Навч. Посібник. Київ: ВПЦ КНУ імені Тараса Шевченка, 2019. 383 с.
8. Осадчий І. Г. Педагогіка якості освіти: бери й роби : посіб. із менедж. якості для кер. закл. заг. серед. освіти. – Київ : Шкільний світ, 2021. 271с.
9. Пальчевський С. С. Педагогіка : загальні засади педагогіки, з історії педагогіки, теорія освіти і навчання (дидактика), теорія виховання, школознавство : рек. МОН України як навч. посіб. для студ ВНЗ. – Вид. 3- тє, стереотип. Київ : Каравела, 2019. 495 с.
10. Пашенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
11. Педагогіка: навчальний посібник / В.М. Галузяк, М.І.Сметанський, В.І. Шахов. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. – 400 с.
12. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. - 120 с.
13. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти / М.

О. Супрун. – К.: КДА, 2018. — 400 с. https://lib.iitta.gov.ua/712758/1/Pedagogika_2018.pdf

14. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник / М. М. Фіцула. - К. : Академвидав, 2017. – 560 с.

15. Хмельницька О.С. Педагогіка. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі, Каф. заг. педагогіки і педагогіки вищ. школи. Переяслав : Домбровська Я.М., 2021. 221 с.

Допоміжні

1. Горошкіна І. І. Психолого-педагогічні аспекти вікового розвитку особистості: підруч. К. : Основи, 2020. 416 с.

2. Інформаційно-аналітичний збірник “Освіта України в умовах воєнного стану”. Київ, 2022. 358 с.

3. Култаєва М.Д. Філософська педагогіка і духовне оновлення сучасних суспільств : монографія . Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: Панов А. М., 2019. 270 с.

4. Левицька Л. А. Реабілітаційна педагогіка : навчальний посібник. Київ. нац.ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології, Каф. педагогіки. Київ : Ямчинський О. В., 2019. 297 с.

5. Марушкевич А. А. Педагогіка (у структурно-логічних схемах та таблицях): навч. посіб. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології. Київ :Компринт, 2020. 90 с. <https://psy.knu.ua/files/pdf/web/viewer.html?file=%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7-%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf>

6. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. / Л.А. Марцева. – Електронні дані. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. – 150 с.

7. Осадчий І.Г. Педагогіка якості освіти: бери і роби : посібник із менеджменту якості для керівників закл. заг. серед. Освіти. Київ :Шкільний світ, 2021. 271 с.

8. Освіта в умовах воєнного стану: виклики, розвиток, повоєнні перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник / Київ: МОН, 2023. - 64 с.

9. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка : зб. наук. ст. : у 2 т. / [за заг. ред. О. В. Зосименко ; редкол.: М. А. Бойченко та ін.] ; КЗ Сум. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти [та ін.] . Суми : Цьома С. П., 2019. 345 с.

10. Отрошко О. Дихальна гімнастика: види та комплекси вправ : методичні рекомендації для самостійних занять студентів / О. Отрошко, В. Краснов, Л. Сергій. НУБіП України. 2020. – 38 с.

11. Педагог у викликах воєнного часу. Збірник статей / Уклад. Л. П. Ходанич. – Ужгород: ЗППО, 2022. – 131 с.

12. Педагогіка : навчальний посібник / уклад. І. В. Ковальчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2018. 427 с.

13. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу: матеріали VI Міжнародної наукової конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – Київ–Тернопіль : Крок, 2022. – 296 с.

14. Петровська Т.В. Педагогіка. Дидактичні матеріали. Київ : Нац. ун-т фіз.виховання і спорту України : Олімпійська література, 2019. 178 с.

15. Професійне мовлення вчителя. Короткий словник термінів/уклад. Ходанич Л. П., Палько Т. В. Ужгород, 2018. <https://naurok.com.ua/korotkiy-slovnik-terminiv-nush-dlya-profesiynogo-movlennya-vchitelya-2018-rik-17057.html>

16. Пушкарьова Т. О., Топузов О.М. Інтегративно-діяльнісна педагогіка : монографія. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2019. 304 с.

17. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський

та глобальний контексти. Comparative Higher Education: National, European and Global Contexts : навч. посіб. ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, "Erasmus+ ", Programme of the European Union, EurDocs, програма модуля Жана Моне (2018-2021). Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. 315 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського <https://dnppb.gov.ua/ua/>
3. Бібліотека українських підручників <https://pidru4niki.com/>
4. Библиотека Гумер <https://www.gumer.info/>
5. Стратегія розвитку освіти в Україні на 2021-2031 роки. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
6. Концепція Нової української школи. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf>
7. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. <http://www.edudirect.net/sopids-1388-1.html>
8. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>